שאלות ותשובות בהלכה

חתימה מופרכת על חוזה או בנק – האם חתימה מחייבת גם כשתוכנה אינו הגיוני?

מתוך שיעורי הרב אלחנן פרץ שליט"א בדיני ממונות, נזיקין והלכות גזילה

חתימה של אדם על מסמך המכיל התחייבות מופרכת, הזויה או כזו שנוגדת לחלוטין את השכל הישר ומנהג בני אדם – אינה מחייבת בדיני ממונות, מפני שברור כשמש שלא הייתה כאן כוונה וגמירות דעת להתחייב בתוכן זה.

מרן הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל קבע יסוד הלכתי מובהק: "חתימה מופרכת שאינה הגיונית – אינה חתימה כלל".

משל למה הדבר דומה: אדם שחתם בבנק על טופסי פתיחת חשבון, ולמחרת טען פקיד הבנק: "חתמת כאן באותיות הקטנות שאתה נהפך לעבד עברי שלנו!". פשוט וברור לכל בר דעת שאין לחתימה זו שום תוקף משפטי או הלכתי, מפני שאין אדם מעלה על דעתו שחתימתו מתייחסת להתחייבות המופרכת מן הדעת.

המקור ההלכתי ליסוד זה בסוגיה זו (הקשורה לחושן משפט סימן ע"ז), בנדון אדם שחתם למלווה חוזה שבו נכתב: "אני מתחייב שלא להחרים את המלווה בשום פנים ואופן". כשאותו מלווה בא לגבות ממנו חוב כפול שלא כדין, באים לבית הכנסת ומכריזים חרם כללי על כל מי שמחזיק גזלה בידו. המלווה אינו יכול להסתמך על חתימת הלווה ולטעון: "הרי חתמת שלא תחרים אותי!", מפני שאין אדם מסכים מראש שיגזלו ממנו ממון כפול, וחתימה כזו נחשבת כחסרת תוקף הלכתי (סוגיה הקשורה לחושן משפט סימן ע"ז).

התשובות נערכו על פי שיעורי הרב אלחנן פרץ שליט"א ועל פי פסקים שקיבל מאת הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל ומגדולי הפוסקים, והן לעיון בלבד. אין לסמוך על האמור כאן להלכה למעשה, ובשאלה פרטית יש לפנות לרב או לבית הוראה.

הוראת המשפט

בית מדרש להכשרת דיינים ומורי הוראה

לימודי הלכה ברמה גבוהה ועיון ישיבתי מעמיק על פי גדולי הפוסקים, בראשות מורנו הרב אלחנן פרץ שליט"א, גאב"ד "חוקת משפט".

שימוש בדיני תורה בפועל ותעודת הסמכה בסיום המסלול · שיעור חושן משפט בכל יום שלישי בערב, שכונת רוממה, ירושלים

חפשו בגוגל: "בית הוראה הוראת המשפט"

סרקו את הקוד
לאתר הוראת המשפט

להרשמה ולפרטים: 02-62-60-680 · horat-hamishpat.co.il

© 2026 הוראת המשפט · כל הזכויות שמורות